

Verslag bewonersbijeenkomst 12 april 2023

Wat: Warm in de Wijk

Locatie: Korfbalvereniging Achilles

Aanwezige partners: Gemeente Den Haag, Dunea Warmte & Koude, NetVerder, Coöperatie Duurzame Vruchtenbuurt (CDV)

1. Toelichting Dunea op het besluit en de brief

Ewout Hekhuizen licht toe.

Aangezien Dunea Warmte & Koude onder Dunea valt, valt dit project ook onder het motto van Dunea: *Veilig en betrouwbaar drinkwater staat altijd op 1.*

Wat gebeurt er als je het water in de rivierwaterleiding gaat afkoelen (want je onttrekt warmte)? Hydrologen hebben onderzocht wat dit betekent voor de waterzuivering in het zand van de duinen: Kouder water infiltreert langzamer, langzamere infiltratie betekent minder drinkwater. De gevolgen van tijdelijk minder capaciteit werkt het hele jaar zo door. Zo kan Dunea minder drinkwater produceren.

Algehele trend: De drinkvoorziening in Nederland staat onder druk, door warme zomers, door meer mensen en doordat het verkrijgen van vergunningen voor extra capaciteit erg lastig is. Daarnaast is er ook onzekerheid rond de bestemming van de rivierwaterleiding richting Sonneveld, die de bron voor het warmtenet zou zijn. In een aantal scenario's wordt deze leiding niet meer gebruikt als rivierwaterleiding.

Vraag uit publiek:

Waarom haakt Dunea Warmte & Koude helemaal af? En gaat Dunea Warmte & Koude niet in andere vorm door?

Antwoord: De capaciteit en het gebruik van de leiding is niet zeker. Er is verkend of een drinkwaterleiding langs de wijk een alternatieve bron zou kunnen zijn, maar deze biedt onvoldoende capaciteit.

Vraag uit publiek:

Waarom is Warm in de Wijk niet een extra reden om alsnog door te gaan met de rivierwaterleiding?

Antwoord: Heel de drinkwatersector staat onder grote druk, richting 2050 kunnen we niet meer aan de vraag naar drinkwater voldoen. Er zijn onderzoeken geweest naar andere technieken en een nieuwe bedrijfsvoering. De conclusies uit die onderzoeken zijn helaas nadelig voor dit project. Dat inzicht is recent concreter geworden, en we moesten een beslissing nemen. Het belang van warmteprojecten wordt intern zeker ter tafel gebracht maar is niet doorslaggevend, dat is en blijft veilig en betrouwbaar drinkwater.

Toevoeging CDV:

Dunea Warmte & Koude loopt niet zomaar weg, er is een nette overdracht en veel hulp bij de onderzoeken naar andere bronnen. Een aantal jaar geleden is er een bronnenonderzoek gedaan, waaruit verschillende bronnen naar voren kwamen. Dit onderzoek gaan we opnieuw uitvoeren en waarschijnlijk zijn er meer mogelijkheden nu.

2. Toelichting Gemeente Den Haag:

Henry Terlouw (Manager Strategie & Duurzaamheid) en Boris Minkes (verantwoordelijk ambtenaar voor Warm in de Wijk) lichten toe:

Het is ontzettend belangrijk dat initiatieven als deze doorgaan. Kleine en grote systemen zijn ontzettend belangrijk. Wel is het jammer om hier zo te staan, met deze aanleiding.

Het goede nieuws is dat we de haalbaarheidsstudie naar nieuwe bronnen nieuw leven inblazen. De studie kan nu specifiekler zijn dan de bronnenstudie uit 2018. Het kan nu concreter worden, omdat het onderzoek moet aansluiten op wat we al in het project van Warm in de Wijk hebben ontwikkeld (met het voorlopig ontwerp van NetVerder). De studie wordt op korte termijn gedaan, we verwachten over ongeveer 3 maanden (zomer 2023) het uiteindelijke resultaat van de studie.

Vraag vanuit publiek:

Kunnen bewoners ook ideeën aanbrengen voor mogelijke bronnen?

CDV: Jazeker, dat kan altijd. We horen dat nu dan ook graag, en kunnen er evt. ook later in meer detail naar kijken.

Toevoeging Gemeente: we willen ook de vaart erin houden, dus mocht je nu al iets in gedachten hebben, laat het ons weten.

Vraag publiek:

Kunnen wij het voorstel wat de gemeente heeft uitgevraagd hebben?

Gemeente: Jazeker. Dat gaan we regelen. Het komt op de website van Warm in de Wijk.

3. Voorstellen nieuwe projectleider Warm in de Wijk: Michael Urlings

Michael stelt zichzelf voor:

Michael komt uit Den Haag, en is in Zoetermeer opgegroeid en later naar Brabant voor studie. In Eindhoven heeft hij Bouwkunde gestudeerd, en is er sindsdien blijven wonen. Hij is nu projectmanager in de energie bij Stantec.

Bij Stantec heeft hij een aantal mooie projecten gedaan. Eerder rond zon, maar hij vindt warmte interessanter. Hij heeft ervaringen in andere projecten (Milaan, Groningen en andere steden) die hij meeneemt naar dit project.

Vraag uit het publiek:

Liggen nu alle opties weer op tafel? Kan alleen isoleren ook werken, zodat we aan de bak kunnen gaan?

CDV: Dit is meer een observatie dan een vraag, maar hier gaan we zo op in.

4. Vragen & discussie:

1. Ik ben bang dat dit enorm vertraagt. Wij willen van het gas af, hoe kunnen we versnellen?

Antwoord CDV: Wij balen ook enorm, iedereen doet dat. Voordeel was ook dat Dunea Warmte & Koude een publiek bedrijf is. Het zou kunnen dat de nieuwe bron met een commerciële partij het beste is, dan moeten we overwegen of we dat willen. Uitgangspunt is wel dat we een voorkeur voor een publieke partij hebben. Het zal waarschijnlijk 6 maanden vertraging zijn. Daar kunt u nu vanuit gaan.

2. Vraag aan Michael:

Van welk bedrijf ben je? Wat brengt die ervaring, en welke kansen en bedreigingen zie je bij dit project?

Antwoord Michael: Ik ben van Stantec, zie heel veel kansen. Het belangrijkste is dat je het project op tijd ergens naar toe brengt. De vertraging zit vaak in dat de afspraken niet

duidelijk zijn, en dat de verwachtingen anders zijn. Ik zal als projectleider daar ook op sturen, dat alles goed besproken is, voordat we richting uitvoering gaan.

3. Door het voldoen aan de primaire taak moet Dunea dus van dit project af zien. Kan het dat de gemeente terug wordt gefloten door andere kosten, zoals allerlei verborgen kosten en extra vergunningen?

Antwoord Gemeente: Er worden kosten voor leidingen in rekening gebracht, met iedere oplossing, ongeachte de bron. Warmtepompen leveren andere problemen op, zoals verzwaring van het net. Of het uiteindelijk de bron van Dunea is of niet, de grond van de leidingen is sowieso van de gemeente. Ook zijn de vergunningenkosten een fractie van de kosten van het totaal, zoals een relatief goedkope bron al die kosten kan compenseren.

4. Hoe handig is het om door te gaan met aardgasvrij te maken? Ook met stimuleren hiervan vanuit de coöperatie?

- a. *Michael:* Ja dat is zeker handig, want isoleren is eigenlijk altijd een no-regret. Isolatie kan altijd helpen. Maar alleen een warmtepomp is minder handig.
- b. *CDV:* Elektrisch koken kan altijd, zie ook het inductie event. Ook de energiecoaches gaan zo veel mogelijk langs, met adviezen over grote en kleine ingrepen. Dat blijven we voortzetten
- c. *Publiek:* Een idee: je kan versnellen op straatniveau, door zo kostenbesparingen te halen.
- d. *CDV:* Zeker! Als coöperatie doen we daar niet heel veel mee, omdat het heel lokaal is. We verwijzen nu hooguit door. We zouden graag meer willen doen, en we gaan kijken of dat kan. Ik leg de bal dan ook graag terug: extra vrijwilligers zijn altijd welkom.

Bij dus de oproep: Mocht je tijd hebben, contact ons dat je extra wilt versnellen, en daarbij wilt helpen.

5. Vraag aan NetVerder: waarom staat NetVerder er eigenlijk nog? Want nu kan je er ook uit stappen?

Antwoord NetVerder: Er is een woningonderzoek gedaan, een netwerkonderzoek en een voorlopig ontwerp gemaakt. Dat kunnen we blijven gebruiken. Zekerheid zoeken we wel, en het bronnenonderzoek helpt daar enorm bij. Het besluit van Dunea Warmte & Koude is jammer, maar scheidt wel veel duidelijkheid, dus dat is fijn. Voor het warmtenet maakt het niet heel veel uit welke bron het warmtenet voedt. We wilden sowieso meerder bronnen voor de hele buurt. De bron van Dunea kon op termijn namelijk niet alle 4000 woningen voorzien van warmte. Dat is altijd de insteek geweest.

6. Vraag aan NetVerder : Je zegt dat het warmtenet er voor 15 jaar ligt, waarom niet 30 tot 50?

Antwoord NetVerder: De 15 jaar is minimaal, maar je wilt inderdaad naar 50 jaar. Op die manier kunnen verschillende bronnen dan ook af- en aangesloten worden.

7. Vanuit de Rijksoverheid moeten we op een gegeven moment hybride warmtepompen hebben. Gaan wij last van die regeling krijgen?

Antwoord Gemeente: Hoe het er precies uit gaat zien, weten we nog niet, maar voor het project maakt het in principe niet uit. Eerder had je natuurlijk vastgezet aan de CV, in plaats van de hybride ketel.

Aanvulling Bart van de Velde: De wet is ook zo vormgegeven dat het over een duurzaam alternatief gaat, niet per se alleen een warmtepomp. We verwachten wel ruim voor 2026 te weten welk duurzaam alternatief voorhanden is in de Vruchtenbuurt. Dus ruim op tijd voor de ingebruikname van het warmtenet. Zo zouden we eventueel een uitzondering kunnen aanvragen.

8. In het begin van Warm in de Wijk waren er andere bronnen, naast water, ook een mogelijkheid. Zijn die er nog steeds?

Antwoord Gemeente: Ja, dat zit in de onderzoek uitvraag. Dus andere bronnen zoals warmte uit Rotterdam nemen we daar graag in mee.

9. Ik heb een zorg: want als dit kan, wie zegt dat het niet later weer enorm tegen gaat zitten, en nog meer partijen eruit stappen.

Antwoord CDV: Die zorg hebben wij ook zeker, maar het feit dat iedereen hier staat zegt ook wel wat. We moeten natuurlijk wel extra opletten. We vinden het dan ook fijn dat jullie er zijn, dat jullie je zorg uitspreken. Als coöperatie horen we graag hoe we jullie zouden kunnen helpen, we horen graag jullie ideeën, want zo kunnen we wat gaan organiseren (evt. met jullie hulp).

De strategie na de bronnenstudie zal ook met de leden van de coöperatie besproken en besloten worden. Word dus ook vooral lid van de coöperatie, want zo kan je die zorg inzetten.

10. Er is veel commotie rond WarmtelinQ, omdat het op basis van fossiele warmte is. Als zij hun belofte gaan inlossen dat ze naar groen gaan, kan het dan een bron zijn?

Antwoord Gemeente: WarmtelinQ zit er niet expliciet in. Maar het zou kunnen, want we zoeken veel bronnen. Alleen is WarmtelinQ niet waarschijnlijk, omdat het niet genoeg in de buurt ligt. Met extra grote leidingen wordt het al gauw heel duur.

Antwoord CDV: We hebben wel altijd gezegd dat de bron betaalbaar en duurzaam moeten zijn. Nu is de WarmtelinQ dat nog niet, dus we zullen dat alleen in de verre toekomst doen. Vermoedelijk is de Rotterdamse industrie pas later overgeschakeld dan de Vruchtenbuurt.

Toevoeging Gemeente: WarmtelinQ gaat voorlopig worden gevoed door afvalbedrijf AVR, dat is niet fossiel, maar of het duurzaam is mag je zelf bepalen. Wel goed toe te voegen dat het voor nu dus niet fossiel is.

11. We hadden Dunea Warmte & Koude gekozen, omdat het de beste was. Voldoet de volgende optie ook aan de eisen die we hadden, dus wordt de kwaliteit minder? Of is dat anders?

Antwoord CDV: Klopt, toen was het de beste. Maar we weten nu niet wat de meest ideale, en dus beste, optie is op dit moment. De bronnenstudie zal daar het antwoord op moeten geven.

12. We zijn eigenlijk dus gehouden aan meerdere bronnen. Het onderhoud kost veel, wordt dat goed meegenomen?

Antwoord CDV: Jazeker. Onderhoud wordt zeker in de kosten meegenomen.

Antwoord NetVerder: Elk warmtenet, ook met 1 bron, heeft een noodcapaciteit. 2 bronnen, of zelfs meer, verandert daar dus niks aan. Elk systeem heeft onderhoud nodig, dus het klopt dat je daar extra aandacht aan moet geven. Sommige bronnen zijn aan het begin duur en later goedkoper, of andersom. We kijken in de bronnenstudie naar de technische haalbaarheid, kwaliteit en de financiële haalbaarheid. Dat nemen we dus allemaal mee.

Antwoord Gemeente: inderdaad, dat zit ook allemaal in de uitvraag van de bronnenstudie.

13. Nu er toch aan nieuwe bronnen wordt gedacht, kijken we ook naar koelte?

Antwoord Gemeente: Goed dat u het zegt. Dat hebben we nog niet besproken, maar willen we zeker meenemen.

14. Vraag van Michael aan het publiek: Hoeveel huizen in de buurt koelen er nu al?

Een bewoner oppert 30 in totaal.

Michael: Dat lijkt me weinig, maar zal waarschijnlijk meer zijn. Goed om dat ook echt mee te nemen in de studie. De vraag aan de bewoners is eigenlijk: kan dat geïnterviewd worden?

15. Vraag van Michael aan het publiek: Er zijn in Nederland veel kleine initiatieven, van stukjes straat. Zijn er al vertegenwoordigers van dat soort stukjes straat? Zo gaat dat heel makkelijk, en heel effectief. Men vertrouwt elkaar ook.

Publiek: Klopt, goed idee. Om dat samen te brengen lijkt ons een goed idee.

16. Hoe zorgen we ervoor dat de energie in de wijk blijft? Dat men niet afhaakt? Want er zijn nu ook veel mensen niet.

Antwoord CDV: De communicatie en nieuwsbrieven blijven in deze lijn. Ook willen we weer inloopmiddagen organiseren. Of spreek ons aan op straat, of stuur een email. Suggesties zijn altijd welkom.

5. Afsluiting:

Nog twee punten vanuit Warm in de Wijk:

- Koken op inductie geldt nog tot 31 dec 2023. Om de verwarring weg te nemen.
- Dank voor de aanwezigheid en hopelijk tot snel.